

Előfizetési ár:

Egész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 f.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főerdőmérnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főerdőmérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
dés milliméter soronkint
10 fillérrel, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szedés másfélsze-
res egységárral számítat-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknek az állás-
nállat és kereslet rovata-
l rövid közlésekre díjta-
lul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

*Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének
megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek,
nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.*

TARTALOM.

A csemetenevelésről. (Tokodi Joachim.)
Amerika nemes fái és erdőségei. (V. S.)
Eleven nyulak befogása. (Képekkel.)
Gazdasági tanácsadó: A marhaistálló szabályai. (—h.)
Különfélék: Könyvismertetés. — Biztosítások. — Erdősítő gyer-
mekek. — Gazdag eszkimó. — Időfelzés.
Változások az erdészeti szolgálat köréből.
Szerkesztői üzenetek.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Tárca. Agancsok és egyéb trofeák közt. (Győry Loránd.)

A csemetenevelésről.

Irta: Tokodi Joachim, Körmöczbánya városi erd. altiszt.

Habár egész irodalom fejlődött is ki e kérdés körül,
de mégis csak a legbiztosabb eredménnyel jár, ha a
csemetenevelés tekintetében a természet útmutatásaihoz
alkalmazkodunk.

Kialakult többek között olyan nézet is, hogy ha e
téren sikert akarunk elérni, akkor a körülményekhez
képest minél kevesebb számú csemetekertekre összpont-
osítsuk a csemetenevelést és az ilyen összpontosított
csemetekertekbe reátermett, kertészkedni tudó erdőőrök
lennének beosztandók s az ilyen erdőkertészek tavasz-
tól télig egyebet se csináljanak, mint hogy a csemete-
kertben csemetenevelés körül működjenek és hogy ez
erdőkertészek a kertészeti tanfolyamon volnának nevel-
hetők, azzal a kikötéssel, hogy azután kötelesek lenné-
nek az erdőőri szakiskolánál az erdei fák neveléséről is
gyakorlati ismereteket szerezni.

Az tény, hogy jobban és valamivel olcsóbb munka-
bérek mellett ápolhatjuk a csemetéket, ha azokat egy
összpontosított csemetekertben neveljük, mintha min-
den erdőőr egész védkerületében úgy, a hogy a vágá-
sok vezetnek, több helyen csemetekertet készít és

azokban neveli védkerülete számára a szükséges cse-
metéket.

Utóbbi esetben bizonyos, hogy a kiadások többször
ismétlődnek csemetekert készítésére. De fontoljuk csak
meg ezt a kérdést közelebbről, melyik a kisebb kiadás
és az elérhető jobb eredmény, t. i. ha több erdőőri
védkerület vagy az egész erdőgondnokság esetleg több
részére is egy csemetekert állítatik fel és ott egy állan-
dóan oda beosztott csemetekerti erdőőrt alkalmazunk,
vagy ha minden erdőőr kerületében egy-kettő vagy
több vándor-csemetekertet létesítünk és ott minden
erdőőr a védkerülete szükségletére maga neveli fel a
csemetéket?

En az utóbbit megfelelőbbnek tartom:

1. mert így nincs szüksége az erdőbirtokosnak kü-
lön csemetekerti erdőőr tartására;

2. a csemete csomagolása és szállítása nem kerül
olyan nagy költségbe, mert az ültető napszámosok ma-
gukkal is vihetik, vagy esetleg erre külön beosztott
1—2 napszámos végzi azt és így a szállítási költség
alig jöhet tekintetbe s e mellett még az is előny, hogy
a csemeték mindig frissen kerülnek ki az erdő talajába,
míg ha összpontosított csemetekertekben neveljük, már
a kiemeléskor, számlálásnál és csomagolásnál a gyök-
erek száradnak, úgyszintén a kicsomagolásnál is;

3. a vándor-csemetekertben megszokják a csemeték
a helyi klímát s a kiültetés után nem szenvednek
annyit az idő viszontagságaitól. Ha az erdőbirtokos a
szükséges csemetéket az e célra külön létesített állandó
csemetekertben neveltetné, sokkal több kiadása volna,
mert:

a) erre egy külön altisztet kellene alkalmaznia,
kinek javadalmazása már egymagában véve kiadás;

b) a csemete csomagolása, szállítása, annak kicsoma-
golása és az ültetésig való betakarása szintén költségbe
kerül, míg ha minden erdőőr a saját védkerületében
maga neveli fel a csemetéket, az esetben ezen kiadás
elmarad.

Már csak egy altiszt járandóságából is évente több
új csemetekertet lehet készíteni.

Ott, a hol csak néhány évben lesz szükségünk
csemetékre, a kert létesítése el is maradhat, mégis

olcsóbban hozhat az erdőőr néhány kézi, esetleg fuvar-
napszámmal is a saját védkerületének egyik vagy má-
sik csemetekertjéből csemetéket, mintha azt több kilo-
méter távolságról kellene beszereznie. Ha csemete-
nevelésre külön személyt alkalmazunk, annak az a
következménye is lehet, hogy az egyik vagy másik
erdőőr mégis egy olyan védkerületbe kerülne, hol cse-
metét is kellene nevelnie, de mivel arra alkalma még
nem volt, abba a helyzetbe jutna, hogy a kötelesség-
szerű akarat meglenne, de hiányzana a tudás, illetve a
gyakorlat és viszont ha egy csemetekerti erdőőr, ki
hosszú évek során csemetekerti szolgálatot teljesített,
védkerületi szolgálatra helyeztetnék át: — úgy járna,
hogy a csemetenevelésen kívül az erdőgazdaság körül
előforduló teendőkben nem volna jártas. Azt nem mond-
hatjuk, már a szolgálat érdekében sem, hogy ha valaki
csemeteneveléshez lesz beosztva, hogy az aztán nyug-
díjba vonulásig, illetve életfogytig ott fog maradni.

Ezért legjobb arra törekedni, hogy az erdőőrök az
erdőgazdaság körül minél több teendőkben gyakorlattal
birjanak, nem pedig még a csemetenevelést is elvenni
tőlük és azt egy külön erdőőrre bízni. A csemetekertek
összpontosítása azért sem előnyös, mert mikor az
alantabb fekvő csemetekertekben a fiatal fácskák fakad-
nak, akkor még a magasabban fekvő erdőrészeket és a
vágásokat hó borítja s mire ott a hó elolvad, addig
idelent a csemeték nővésnek is indulnak s az ilyen
csemete már nem kiültetésre való. Ezen ugyan lehetne
segíteni a csemetéknek idejekorán árkokban hórétegre
való elvermelése által: de ez is csak költséget jelent.
Viszont a magasfekvésű kertekből nem lehet a cseme-
téket az alacsony fekvésű vágásokban sikerrel ültetni,

mert míg a hó odafent elolvad és csemetekiemelésre
kerül a sor, addig már lent meleg napok vannak s a
nap melege az ilyen hűvös éghajlat alól hirtelen oda-
kerülő csemetéket könnyen tönkre teheti.

A csemetekertek összpontosításánál előfordulhatna
oly eset is, hogy az erdőbirtokos csemete nélkül ma-
radna, mert nincs kizárva, hogy egy elemi csapás az
egész csemetekertet megfoszthatja csemetéitől. A csemete-
kertek több helyen való létesítése mellett ha elő is for-
dulna eset, hogy valamelyik csemetekertet elemi csapás
sújtaná, a hiányt pótolni lehet a másik csemete-
kertből.

Erdei csemetekertekben nem kerül a talaj trágyá-
zásra, mert ott könnyen lehet azt erdei humusszal pó-
tolni. S míg a talaj termőképessége csökken, addig rend-
szerint a közeli vágások beerdősülnek és a kertre már
nincs szükség.

Az erdőőri szakiskolákban csemetenevelésre a nő-
vendékek elég kertészetiileg kiképeztetnek, de az élet-
ben alig állanak a szakiskolai vető- és ültető-szerszá-
mok valamelyiküknek rendelkezésére. Tehát az erdőőri
szakiskolán kívül külön kertészeti tanfolyam hallgatása
felesleges volna.

A csemetenevelés által az erdőőr nincs túlterhelve,
mert a csemetekerti munkák, a csemetekiemelés kivé-
telével, rendszerint csak az erdősítési munkák után
kezdődnek és huzamos ideig nem tartanak.

Ha az erdőőrnek nincs hajlama a csemetekertben
csemetét nevelni, épp úgy nincs erdősítésekhez és a
fiatalosok apolásához sem. Már pedig ez fontos fel-
adata, mert ha erdőt nevelni nem tudunk, akkor hiába
való az összes tudományunk. Hiába értünk áterdölés-

TÁRCZA.

Agancsok és egyéb trofeák közt.

Irta: György Loránd.

Az agancs természetrajzi és társadalmi fogalom.

A szarvas, az erdők királya minden esztendőben egy
évvél büszkébben viselheti nemes fejének koronáját.
S a vadász, a ki sokszor napokig tartó mondhatatlan
nélkülözések árán megközelíthette a hatalmas öreg bikát
a bögés idején, de minden-minden nélkülözést feled,
midőn a nemes áldozat ott fekszik lába előtt: szintén
joggal érezhet szívében büszkeséget.

A társadalmi agancs szerény viselőjéről nem mesé-
lek. Dícsősége passzív s rendszerint öntudatlan.

Most, midőn tollam az agancs természetrajzi himnu-
szát próbálja megénekelni: emlékezetem visszahív a
multba. Eszembe jut Bársony Istvánnak «Egy marék
természet» című leírása. Mint gondtalan gyermek én
is a fűben hevertem, úgy mint ő, az író s a nagy ter-
mésztudós. De ő két tenyerét összecsuksva később le
is írta azt, a mit közbefogott, én pedig csak elandalod-
tam azon, a mit leírása nyomán láttam. Az a két-tenyér
egy világot zárt össze s azok az ujjak, melyek tollát

vezették, nemesak az istenség mély bölcsességéhez irányi-
tották a hívő lelkét, hanem költői szárnyalással és a
természetrajzi kutató hatalmas tudásával minden fűszál-
nak, minden kukacznak, minden kis moszatnak, min-
den porszemnek létezését, életcélját, elhunyasát és lelki
vándorlását odatárták az olvasó elé.

Ennek a cikknek hatása alatt állottam, midőn a bécsi
nemzetközi vadászati kiállítás «Trophäenhalle»-jából
ismét a szabadba léptem s a zöld fasorok alatt egy fehér
padon elsétáltattam lelki szemem előtt a látottakat.

«Egy marék természet», — egy csarnokra való világ-
csoda, — s egész Európára szóló magyar vadászdiicsőség!

A magyar jurorok: Erdődy György és Esterházy
Béla grófok, Trauttenberg Frigyes báró és Zichy Káz-
mér gróf segédsapatjukkal együtt minden önteltség nél-
kül, igaz megelégedéssel tekinthetnek vissza arra a mun-
kára, s a teljesített fáradtság azon mértékére, melyet
végeztek. Mert a trofea-kiállításban, mely a Prater fa-
sorának jelentékeny nagyságu földszintes, s egyszerűen
szürke épületében most június 1-én nyílt meg, a föld-
szintnél sokkal magasabbra emelkedett s az átlag-kiál-
lítások szürkeségétől hatalmasan elütött a kiállított
diadalmi jelvények gazdagsága és pazar változatossága.

A kapun bemenet jobbra oroszlanbőrök (ma zsemlye-

hez, kihasználáshoz stb., csemete-, illetve erdőnevelés nélkül előbb-utóbb felsülünk.

A mai erdőöröktől nemcsak az erdő őrzése kívántatik meg, mint a hogy a címük magyarázza, hanem az erdőgazdaság körül előforduló összes műszaki segédteendők végzése az erdőgondnok felügyelete alatt; — tehát a csemetenevelés is.

Amerika nemes fái és erdőségei.

(Vége.)

Ismerték már a mahagoni fát Amerika első települői, a spanyol conquistadorok is, a kik ezt használták hajóik kitatarozására, sőt később még tovább mentek s egész hajókat építettek mahagoni fából. Mint kiviteli cikk azonban csak 1724 óta szerepel a mahagoni fa, ekkor hozták először nagyobb tömegekben mahagoni fát a piacra Londonban. London a főpiacza ma is a mahagoni fának, sőt sajátos bár, de az északamerikai Egyesült-Államok is onnan kénytelenek fedezni szükségleteik legnagyobb részét, mivel az angolok értettek ahhoz, hogy a mahagoni-fakereskedelmet monopolizálják. Elég furcsa elgondolni, hogy a Hondurasban, Mexikóban növő mahagoni fa előbb Londonba kénytelen menni, hogy onnan New-Yorkba megint visszavigyék. Az Egyesült-Államok 1908-ban nem kevesebb, mint 41.678 köbláb mahagoni fát importáltak 2,567.014 dollár értékben.

Utóbbi években az amerikaiak kísérletet tettek, hogy emancipálják magukat az angol piactól s hogy ezt elérjék, Mexikóban és Közép-Amerikában úgyszólván minden mahagoni fát összevásároltak, hogy így legalább a

közeleső piacokat kezeikbe kaparítsák. Ez a számítás azonban dugába dőlt a politikai viszonyok kedvezőtlen alakulása következtében s most már Amerikának óvatossabban kell eljárnia, ha Angliát ki akarja ütni a nyeregből.

*

A következő értékes fanem, amelyet Amerika tropikus erdői szolgáltatnak, a spanyol czédrus, melyet nem szabad összetévesztenünk sem a libanoni czédrusal, sem Északamerika hegyei és erdői közönséges czédrusával. Egészen különböző dolgok ezek s kereskedelmi érték tekintetében meg sem közelítik a spanyol czédrust, mely után a kereslet az újabb időben oly élénk lett különösen szivarládákhoz való feldolgozásra, hogy butorokhoz már-már nem is igen alkalmas túlságos drágasága miatt. Kereslete még a mahagoniénál is nagyobb, annak daczára, hogy a mahagoni, mint láttuk, oly lassan növő fa, hogy tenyésztése épen ezért nem is czélszerű, mert egész emberöltő alatt sem ér oly terjedelmet, mely piacra képesítené.

A spanyol czédrus synonym elnevezései még Barbaros czédrus, kubai czédrus, havannai czédrus, hondurói czédrus, jamaikai czédrus, brazilai vagy mexikói czédrus. Fája könnyű, kesernyész ízű, bors szagú és könnyen hasítható. Nő mindenütt a karaii tenger környékén, a nyugat-indiai tenger szigetein s az Amazon völgyében. Gyakran vágják mahagoni gyanánt is s úgy is adják el. Törzse 70—80 láb magas s nem ritkán több, mint öt láb átmérőjű. Rendesen virágzik s gyümölcstokja mogyoróhoz hasonló magvakat tartalmaz.

Forró égővi vidékeken nem egyszer látni spanyol czédrusból készült nehéz szekrényeket, almáriumokat,

szinű, busan lelógó fejű, néma sivatagkirályok büszke takarója) terpeszkedtek. Hőséget éreztem s érezte volna magad is, nyájas olvasó, e tropikus látványok bámulásakor, de fáztam mihelyt balra fordultam s megfagyott volna benned is a vér, ha a szemközt levő falon a jegesmedvék «városi bundáját» látod, másrészt pedig talán a te lelkesekédbe is beférkőzik az a bizonyos irigység, mely dühvel gondol az eszkimóra, kinek íróasztalánál Cook északsarki utazó ilyen lábszőnyegre helyezte a sarkát.

Oh Cook! Hogy be nem kukkantottál az északi sarokra, azt régen megbocsátottuk, de hogy ott tüztél ki zászlót s nem itt ilyen jegesmedvebőröket: ezért nem moshat tisztára a Jeges-tenger sem!

A bejárattól jobbra királyunk ő felsége, József királyi herceg, Kóburg herceg, Esterházy Miklós és Alajos hercegek, Chotek Rudolf és Draskovich Iván grófok, Montenuovo herceg főudvarmester, Schönborn-Buchheim Károly, Almássy Dénes, Almássy Imre, Forgách János és Apponyi Gyula grófok kiállításai bilincselték le figyelmünket.

Nem magyar sovinizmus az, a mely a látottak előtt hódolásra kényszerít, hanem az adatok, a száraz, összehasonlító számadatok.

A vadkan-agyar, melynek egykori tulajdonosát királyunk ejtette el 1904 november 25-én a Valkó melletti Harminezhányás erdőrészben, 22 centiméter hosszú és 32 milliméter széles. Nagyobbat Európában lőtt vadkan eddig nem viselt. S ez természetes. Mert há a galicizai vadkanok agyari alig türik is el, hogy magyar elvtársaik fehérebb és nagyobb agyarral fenekedjenek ellenök: szegények azt még sem vehetik rossz néven, hogy a mi vaddisznónk makkon és kukoriczán él, holott Polyákországban, a fenyvesek között bizony csak zab, burgonya és különféle növény gyökere a napi gyér csemege. Lengyel vadkan, hiába boszankodol. Többet ér a makk, mint az «Odol»! No, de legyünk igazságosak. A galicizai vadsertés nagyobb demokrata. Persze a tengeri és makk élvezete ahhoz is hozzájárul, hogy a magyar erdők sertevadjának testi sulya is óriási. S ha arról nincs is statisztikánk, hogy Zrinyi, a költő, dicső életét minő átlagsulyu vadkan oltotta ki, az való, hogy annak a vadkannak sulya, mely a magyar vadászati kiállítás biológiai csoportjában látható, kizsigerelve 235 kilogr. volt, holott az egyéb európai államokban lelőtt okleveles vadkanok 160 kilogrammnál ritkán nyomtak többet.

A vadkan-agyarakhoz méltóan sorakoztak a szarvas- és őzágancsok s a zergekampók is. Az egész szarvas-

*

melyekbe a gondos háziasszony ruháit és fehéreneműit a rovarok és molyok rongálásai ellen rejti. Ez a tulajdonsága megvan az északibb klíma toboztermő vörös cédrusának is, mert az abból nyert olaj is hasonlít szagra és megóvó képességre a cedrola olajához. Más-különbösen az északi cédrust inkább ésak czeruzák készítésére használják.

Az Egyesült-Államok a spanyol cédrust durva, faragatlan, szabálytalan tönkökben kapják az erdőből, a mely állapotban vámentesen engedik be, holott deszkává feldolgozva vámot kellene fizetniök. Itt aztán nagybárra szivardobozokká dolgozzák fel, mely célra $1\frac{3}{4}$ négyszögláb vékony deszkákka fűrészelik és furnirozzák a fát, ennyi lévén szükséges körülbelül egy szivardobozhoz. Ha tehát az Egyesült-Államok évi behozatala, mint az 1908. évi kimutatás állítja, 150 millió négyszögláb cédrusfa lesz, ez hozzávetőleg 120 millió szivarládát ad. 50 darab szivart számítva egy ládára, csupán a spanyol cédrus hatezer millió szivar csomagolásánál teljesít szolgálatot.

A spanyol cédrus fáját természetesen a butormunkánál is nagyra becsülik s Európában a fapiaczokon «cejon» név alatt ismerik. A cédrus is remetelakója az őserdőnek, habár nem oly mértékben, mint a mahagoni, de ritkán találni egész cédrusfa-csoportokat. Helye megválasztásában a cédrus nem oly kényes, mint a mahagoni, habár szintén jó mély földet szeret. Ellentétben azonban a mahagoni fával, a cédrus gyorsan nő fel. Törzse a földön többnyire szárnyszerűen osztott s ezáltal a fa félre nem ismerhető jelleget nyer. A bennszülőtfek fáját különösen csónaképítésre használják s gyakran látni 40 láb hosszú s 6 láb széles

csónakokat, melyek egy cédrus törzséből vannak kivájva.

Mivel a cédrusfának sajátos kellemes illata van, mely gyantájából ered, ez a körülmény a butorasztalosságban még fokozza értékét s mivel egyes fák a mahagoniéhoz hasonló szép erezetet mutatnak, tehát a belőle készült butorok szépen fényezve igen díszesek. Igaz, hogy a cédrus fája sokkal puhább, mint a mahagonié s ezért nem oly alkalmas a butorasztalosságban. Ládáknak dolgozva-fel, csak jobb minőségű szivarokhoz adják, míg olcsóbb fajoknál beérik valami hasonló fával, s hogy ezeknek megadják a cédrusillatot, a cédrus gyantás nedvéből készített olajjal mázolják be.

*

A már említett harmadik nélkülözhetlen nemes fája a tropikus Amerikának a Quebracho, mely az Anacardiaceákhoz tartozik. De két nemét különböztetjük meg a quebrachonak is, a Quebracho colorado-t — vörös quebrachot — s a Quebracho Blanco-t — fehér quebracho — melyek közül az előbbi az értékeesebb.

Ez a fa-specziálitás kizárólag a Parana-folyam területén, Paraguayban és szomszédos vidékén fordul elő. A Quebracho-fa határtalan tartósságú, nehéz fát szolgáltat, melyet Argentiniában, Uruguayban stb. vasúti talpfáknak, cölöpöknek használnak általánosan. Leggyakrabban találják azonban a Quebracho-fát északon Argentiniában, a Grenahoco vidékén. Ennek megszerzése sem könnyű, mert a Quebracho-fa is rendszerint magányosan áll s szúrós tövisek környezik. Csakhogy míg a mahagonit és cédrusfát az őserdőkön át folyó vizeken usztathatják, ezt a Quebrachóval nem tehetik, mert súlya a víz alá sülyesztené.

agancs-kiállítás díszje a Montenuovo herczegnél Zala vármegyében, Szálkán, 1901-ben elejtett $13\frac{1}{2}$ kilogramm súlyú agancs. Példátlan ritkaság. Ha az elmondottakhoz hozzávesszük, hogy úgy ő felsége, valamint uralkodóházunk fentebb nevezett tagjainak s felsorolt főuraink dúsgazdag és finom ízléssel összehalmozott szarvas-, öz-, zerge-, vadkan- és moufflon-trofea kiállításai csak úgy pirosanak azoktól a selyemszalagocskáktól, melyeket a nemzetközi ítélőbiróság, elismerése jeléül, rájuk kötött: úgy valóban örömmel és hízegés nélkül mondhatjuk, hogy az agancsrózsák díszes kertjében gyönyörködhattünk, mikor a magyar vadászsákmányok között jártunk. Méltán, nyugalommal, öntudattal.

A zerge-kampóknak külön helyet kell szentelnünk. Külön helyet és némileg külön megszólást is. Jóllehet a Schönberg Donald báró és Dietl Ágoston kiállításában levő trofeák (az első 32 centiméter, a második 31,8 centiméter hosszú, a görbületen át mérve s alul mindegyikük kerülete majdnem 10 centiméter) ország-szerzte első, a retyezáti zerge-kampókat túlszárnnyalták s az összes egyéb európai zerge-trofeáknál mintegy kétszerre nagyobbak: éppen ezért reám, a szerény szemlélőre kedvetlenül hatott, hogy miért nem állítottunk ki többet?

Lám az osztrák és a német kiállítók nem mondták azt, hogy az én zergém egyik kampója görbe, az enyémnek másik kampója eltört s újra összenőtt, az enyém szarvacskái egyenlőtlenek stb. Ott még az is kiállított, a kinek fájdalommal azt kellett mondania: én nem állítottam ki, mert még soha nem is láttam zergét.

A mi kiállításunkban igen csekély számú, de felesleges példány pompázott, az idegen nemzetek zerge-kampó-kiállítása pedig tömege által kötötte le és ragadta meg méltán figyelmünket. Hány közkatona esik el a csatában és csak árkot tölt meg! De a hősök az ő névtelen és dicsőséget nem kérő tetemükön át ragadják diadalra a nemzeti zászlót!

Ha a trofea-kiállítás úgy a mi vadászati pavillonunk dúsgazdagságát, valamint más nemzetek kincsesházait meg is bontá ideiglenesen azért, hogy három hétre onnét sok értéket egy helyre hordtak össze; ezt a muló hiányt gazdagon kárpótolta a trofeacsarnoknak az a látványossága, melyet egy részében, vázolni megkíséreltem.

E helyütt — bár távolról sem kritika gyanánt — felemlíthetőnek vélem, hogy mennyire emelhetne volna még a mi trofeakiállításunk történelmi jelentőségét az is, ha nem csupán az 1848-ig és 1848-tól maig lött vadak

Főproduktuma a Quebracho-fának, melyre az iparnak legnagyobb-szüksége van, nem fája, hanem annak erős tannin-tartalma. A Quebrachoban tartalmazott tannin eddig a legjobb cserzőanyagának bizonyult bőrök kidolgozására, s mint ilyet használják is az egész világon s e czélból a quebrachót akár mint fát, akár pedig már kivonattá dolgozva fel, küldözik szerte az egész világon. Az exportra szánt quebracho-tönkök rendszerint 16—19 láb hosszúak s 12—15 láb átmérőjűek, súlyban pedig átlag 1325—1550 fontot tesznek ki. Áruk átlag Buenos-Airesben tonnánként 14 dollár, s hogy milyen jelentékeny az üzlet quebrachoban, mutatja az, hogy csak Argentiniában átlag 50.000 munkást foglalkoztat évente, míg a quebracho-üzletbe fektetett tőke kerek 11 millió dollár.

Paraguayból quebracho csak mint extractum jó a piacra s ennek gyártása ez ország spezialitása. Nem egyéb ez az extractum, mint többé-kevésbé tisztított cseresav. Előállítására aránylag egyszerű s abból áll, hogy a fát különös vágószerkezetekkel, ráspolyokkal fűrészporrá morzsolják, ezt azután nagy rézüstökben kilúgozzák. Az ekkép telített lúgot aztán légüres térben addig főzik, míg vastag péppé nem válik. Azután a még puha kivonatot 50 kilónként zsákokba töltik s ebben a formában küldik szét teljes kiszáradás után.

A quebracho kereskedelmi fontosságát a kiviteli statisztika mutatja legáttekinthetőbben. Paraguay például 1908-ban 15.000 tonna kivonatot exportált 1,275.000 dollár értékben. Argentína 1907-ben 246.814 tonna quebracho-fát vitt ki, a mi 3,022.855 dollár értéket reprezentált, kivonatban pedig 28.195 tonnát 1,748.463 dollár értékben.

Mutatják ezek a számok, mily nagy kereskedelmi jelentőségük van Amerika nemes fáinak. Pedig még távolról sincsenek ezek teljesen kiaknázva. S ezenkívül a három felsorolt értékes fanemen kívül vannak még Amerikának más faspecialitásai is, melyek eddig kevés figyelemben részesültek. Ilyen az Orinoko vidéki palisander, mely az Amazon-folyó medenczéiben is bőven fordul elő; ilyen az algarabo nevű kemény fa, mely szép erezeténél, barna színénél s rendkívüli tartósságánál fogva a legértékesebb fák közé sorolható. De a gyönyörű citrionella-fát is, melynek jellemző tulajdonsága állandó citromillata, sokra becsülik a szakértők, bár e két utóbbi Európában kevésbé ismert és elterjedt.

V. S.

Eleven nyulak befogása.

Lapunk múlt évi 4. számú füzetében pár szóval már megemlékeztünk arról, hogy a magyarországi mezei nyulak külföldön mily kitünő tenyészanyagának bizonyultak.

A kereslet hazai nyulainkért rohamosan fejlődik s a nyulak befogása és elevenen való értékesítése a vadászatnak ma már önálló ágazatává fejlődött s oly jövedelmező kereseti forrást alkot, hogy annak ismertetésével, úgy hisszük, lapunk olvasóinak is hasznos szolgálatot teszünk.

A vadászerei erdőöri szakiskola lelkes segédtanára, Szaltzer Lajos m. kir. erdőmérnök, szives volt kitünő photographai felvételeit rendelkezésünkre bocsájtani s így alkalmunk van a nyulbefogást és segédeszközeit olvasóinknak képekben is bemutatni.

trofeái nyerneket helyet az ideiglenes csarnokban, de oly történelmi emlékek is, melyek különlegesen a trofeákkal közvetlen összefüggésben állanak.

Az Esterházy Miklós herceg tulajdonát képező híres festmények például vadászati kiállításunkban a maguk majdnem hihetetlen hűségével ábrázolják azokat a jeleneteket, midőn 1825-től 1829-ig, öt esztendő alatt Ozorán több mint 4000 darab szarvast ejtettek el. A híres angol festő, ki e képeket alkotta, valóban oly eseményeket vett ecsetére, melyek megrendítően adják tudunkra, hogy a messze vidékek szegény népének békessége és boldogsága érdekében kényszerült szarvasgyilkolás a szarvasokat szinte őrjöngőkké tette. Nemcsak a vélt ellenséget — a hajtókat — támadják meg, de a reájuk uszított vérebekeket is ölik halálos rémületükben.

Néhány szót szentelni kell azonban az idegen nemzetek trofea-kiállításának is.

Volt itt költői, de volt — a maga fenségében — impozánsan rút is. A levágott elefántlábcszár, a rozmár, foka, jegesmedve, a tátongó szájjal viesorgó barnamedve-óriások és hasonló őssallatok irtóztató földi maradványait, továbbá a hosszúszőrű, izabellaszemű zerge s a fehér őz, a himalayai Ovis Poli (sörényes juh) ritka példányait, mint a fénylő, barna gyöngyökkel

kivarrt és nemesen kiszívott tajték, úgy szakítja meg a svéd őzagancsok csudálatos gazdagsága.

A svéd partok délvidéki öbölmentét a Golf-áram páráival átítató, langyos levegő áldása ez a gazdagság. Ott az őz van otthon. Szelid jellemének megfelelő égálg alatt tanyázhatik s szépsége és hajlékony kis lábacsokjához hasonlóan hajlékony természete századról-századra védelmet lelt az emberek között is. Ápolva tenyésztik, mert hiszen a nagy természet kiterjeszti rá ápolását elsősorban.

S a svéd emberek igazán jók lehetnek az állathoz. A természettől kellett ezt tanulniok. Mert, a mint ezt a svéd vadászati kiállítás gazdagsága és költői volta mutatja: ott, a hol a mezei nyúl ismert színe négy nap alatt fehérre változik, hogy addigra, mire a hó lehullott, senki meg ne különböztethesse a gyáva kis vadat az őt környező világtól s a hol a bőrök és szőrök, remek vadászkepek stb. nagy sokasága mind az állat iránti meleg érzésről s a vad használatának kíméletéről tanúskodik: ott a vad igazán nem mondhatja: *Én üldözött vad vagyok*. Annyival kevésbé nem, mert hiszen Svédország vadja a természetten kívül legelső védőjét szintén a jelenlegi királyban lelta fel, kinek tekintete nyugodtan néz végig a csarnokon.

A csálai erdőgondnokságban mult évben folytatott nyulbefogás tapasztalatain s a mult évben előállott ama kényszerítő helyzeten okulva, hogy saját (kincstári) fogóeszközeink- és közvetlen szemléletből merített szakismeretek hiányában egy ausztriai vadkereskedő czég segítségét, szerszámaikat és szakértelmét voltunk kénytelenek borsos áron igénybe venni, az ideai nyulbefogást már idegen befolyástól mentesen, saját erőnkönkből és saját (kincstári) fogó- és szállítóeszközeink segédelmével hajtottuk végre.

A vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskola felsőbb utasításra már a mult nyár folyamán megtette a szükséges intézkedéseket arra, hogy a nyulbefogáshoz szükséges szerszámok annak idején rendelkezésre álljanak.

Az 1450 folyóméter hosszúságú hálót Hirschfeld Ármin debreczeni fonógára készítette, a háló kifeszítéséhez szükséges karókat és egyéb segédeszközöket pedig a vadászerdei erdőőri szakiskola házilag állította elő.

De térjünk át a befogás részletes ismertetésére.

A háló három részből áll, és pedig két külső, úgynevezett *ablaknyílásokkal bíró* hálóból s a kettő között elhelyezett *aprószemű* hálóból. Az ablaknyílásokkal bíró háló erősebb, az aprószemű pedig valamivel vékonyabb spárgából van fonva, 10—10 méteres szakaszokban. Egy-egy hálózakasz kifeszítésére 3 drb 5—6 cm átmérőjű és 170 cm magasságú gömbölyű tölgyfa rudat használunk, melyek alsó, kihelyezett végükön vas saruzással, felső, vagyis fejrészüknél pedig 5—6 cm szélességű pántvas-karikával vannak ellátva, hogy 20—25 cm-nyi mélységre való földbevezetésük miatt meg ne sérüljenek.

E vasaláson kívül a szélső rudak egyikének fejrésze

külső oldalán még egy csuklóban mozgatható vaskarikával van ellátva, oly czélból, hogy ennek segédelmével a szomszédos hálózakasz első rudját a már elhelyezett szakaszhoz erősíthessük s ezáltal a hálókerítés szorosan összefüggő egészet alkosson. Ez oknál fogva eme vaskarika valamivel nagyobb átmérőjű, mint a hálót tartó rudak s így a karikát a melléje helyezett szomszéd hálózakasz legelső rudjára egyszerűen reáfordítjuk, miáltal a hálózakaszok érintkezési pontjain a szélső rudak mindig szorosan egymás mellé kerülnek.

Az *ablaknyílásokkal bíró hálópármak*, valamint az aprószemű hálónak *legelső vízszintes irányú fonalán* keresztül-kasul egy-egy vastagabb zsinór vonul végig, melyek a karókon fűrt lyukakon keresztül haladva s odakötöztetve, a háló egyes szakaszait a karókhoz rögzítik, úgy, hogy egy-egy karó a hármas hálózakasz végére, a harmadik pedig annak közepébe kerüljön.

Ugyanilyen vastagságú *rögzítő zsinórt* az aprószemű hálónak legelső vízszintes fonalán, illetve hálózemsorán is végighuzunk, a nélkül azonban, hogy e zsinórt az ablaknyílású hálóval is összeköttetésbe hoznók s e felső rögzítő zsinórral az aprószemű hálót a karókon fűrt lyukakon át csak a karókhoz s nem egyszerűen az ablaknyílású hálóhoz kötözzük.

Az egyes hálózakaszokat már most sorjában felállítjuk azon terület szélére, melyet a nyulak befogása czéljából meghajtani szándékozunk, lehetőleg arra törekedvén, hogy a felállítandó hálókerítés (\surd) tompaszög alatt elágazó oldalszárnyakkal bíró U-alakot kapjon, mert így sok hajtót megtakaríthatunk s az oldalakon kitörni akaró nyulakat is a hálóba kergethetjük.

Az *ablaknyílásokkal bíró hálópár* magassága a karók földfeletti részével teljesen egyező, tehát mintegy 150 cm,

S mit mondjak még?

Amerika is eljött összarvasának, a vapitának mennyi agancsával. Mily más alakulatú, mint a mi szarvasunk fejéke! A William A. Baillie Graham által leterített vapiti-szarvas agancsának tiszta súlya huszónhárom kilogram.

Közelökben láthatni az európai és alaskai jávorszarvas irtóztató fejét, az ágak lerágása közben laposra horzsoltt orrával.

Az a jávorszarvas, melyet Paul Niedick (német származású világutazó) ejtett el Alaskában, legalább hathét métermázsa súlyú lehetett. Hiszen csak agancsa harminczhat ágas s a két szélső vége 192 czm. távolságra esik egymástól.

Ha elgondoljuk, hogy ez az őszállat ezt a kökeménységű lapátot is minden évben ledobja, hogy ágba gazdagabbal és súlyosabbal cserélje fel a másik esztendőben: akkor, midőn most műszemének melabús tekintetét láttam, igazán hű felesége, a jávor tehén jutott eszembe. Bizonyára sokszor el-elkérdezheti tőle szerető gonddal, midőn az «öreg» az agancsváltás idején fokozott buzgalommal ropogtatja az újra kibújni vágyó agancs éltezésére szolgáló faágakat és kisebb fatörzsöket:

— Édes jávorom, nem fáj még a fejed? Minek eszes annyi mésztartalmú gallyat!

*

«Egy marék természet!» Mily csodálatosak a te útid!

... Még ott ülök a padon s gondolkozom a látottakon. Egy kis osztrák veréb röppen mellém. Díjazott bécsi példány. Lábán szüntén szalagocska, csakhogy fekete-sárga. Tréfálkozik velem s ilyesmiket beszél:

— Nézd! Ott a kapún házaspár jó kifelé!

Ifjú hölgy. Öreg férj (vadászati nyelven: «öreg agancsár», erdészeti szaknyelven: «túlkoros állat», illetőleg: «aszonc»). A nő könnyedén libeg oldalán. Az aszoncz pedig — mintegy álomból ébredve — homlokát törli.

Aztán baljóslatúlag visszanez a szörnyű trofeák felé. Majd pedig, mint Bazil herczeg a «Luxemburgi gróf»-ban, ő is *örömmel konstatálja*:

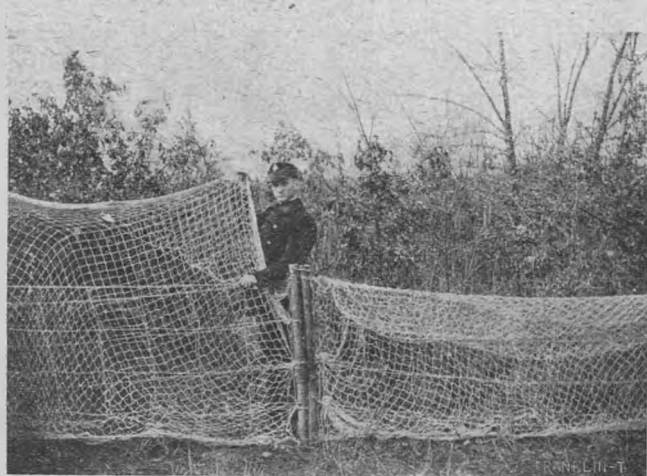
— Álom volt, csak álom!...

— Boldogok, a kik hisznek, — szól a veréb.

Aztán felém sandít és elröppen a svéd vendéglő felé, hol a szép szőke svéd leányok kezéből legjobban esik a morzsa ennek a kis betyárnak is.

ezen hálók egyes nyílásainak mérete pedig $\frac{30}{80}$ cm. Az ezen hálópár között elhelyezett aprószemű háló azonban, a mely $\frac{1}{4}$ cm méretű nyílásokkal bír — 2·00—2·20 méter magasságúra van készítve s épen ezen nagyobb mérete teszi lehetővé, hogy a nyulak a hálóban fogva maradjanak.

A háló kifeszítése, illetve felállítása alkalmával ugyanis, az aprószemű hálónak azt a részét, mely magassági irányban kiterjesztetvén, az ablaknyílású hálópár között kiemelhető, az ablaknyílású háló legfelső fonalára vetjük, hogy arról függönyszerűleg lelógjon.

A háló felállítása.

A kifeszített háló.

E műveletnél csak arra ügyelünk, hogy az aprószemű hálónak függönyszerűleg lelógó része a hajtás, tehát a hálóba szaladó nyulak irányával ellentétes oldalra kerüljön.

A kifeszített háló-kerítés előtt s attól mintegy 10—15 lépés távolságra s egymástól 35—40 lépésnyire azok a munkások helyezkednek el, kik a hálóba szaladó s abban összegabalyodó nyulakat, onnan kifogják. A hajtók a meghajtandó terület ellentétes oldalán ugyancsak U-alakban helyezkednek el s adott jelre egyszerre megindulnak a kifeszített háló irányában.

E kürtjelet a háló előtt elhelyezett munkásvonal is figyelemmel kíséri s mihelyt elhangzott, a munkások —

hogy lehetőleg észrevétlenek maradjanak — rögtön földre lapulnak, azokra a zsákokra, melyeket a nyulak elhelyezése céljából magukkal hoztak.

A nyúl kivétele a hálóból.

A nyúl csomagolása ládába.

Szállítás.

A kifeszített hálót, különösen ha az szürke olajfestékkel van kezelve — a mivel tartósságát biztosítjuk — a megriadt nyulak rendszerint nem veszik észre s ebbe vakon belerohannak.

A nyúl beugrása folytán megrántott aprószemű hálónak függőnszerűleg lelógó része erre felülről leereszkedik s a nyúl terhe alatt az ablaknyílású háló valamely mezőjében fennakadva, zsákot alkot, mely annál mélyebbre süllyed, mennél inkább nyugtalanodik benne a nyúl.

A háló előtt leső munkás már most hamar ott terem, a nyulat kiszabadítja s hátsó lábainál fogva egy zsákba süllyeszti, a hálót pedig eredeti állapotába visszahelyezvén, leshelyét ismét elfoglalja.

A hajtás végeztével a nyulakat a kifeszített háló valamelyik végpontja közelében már előre elkészített ládáknak helyezzük el és pedig a kanokat külön s a nőstényeket szintén külön.

E ládákat, melyek a nyulaknak vasúton s kocsin való továbbítására szolgálnak, különbözőképen szokták elkészíteni.

Legzélszerűbbnek látszanak azok, melyek hosszirányban egy, keresztbe pedig három deszka segéd-mével nyolcz rekeszre vannak osztva s így nyolcz darab nyulnak befogadására alkalmasak. A láda mélysége 25 cm; az egyes rekeszek hossza 50 cm; szélessége pedig 25 cm.

Minden rekesz fenekére egy-egy marók löherét, vagy jóminőségű rétiszenát s egy-két darab répát helyezünk el, hogy a nyulak a szállítás időtartama alatt is táplálkozhasanak.

Ha a hajtásokat jól vezetjük s ha — a mi a fődolog — bőséges nyúlállományval rendelkezünk, egy-egy eleven nyúl befogása az alkalmazott munka- és fuvarbéréket, valamint a felhasznált láda- és takarmánynak beszerzési költségeit is beleértve, 2—3 koronát tesz ki; tekintve pedig azt, hogy a kannyulakért 8—10, a nőstényekért 10—12 koronát, sőt néha ennél magasabb vételár is elérhetünk: az eleven nyulak értékesítését mindenestre előnyös jövedelmi forrásnak kell tekintenünk.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

A marhaistálló szabályai.

Általános szabályok: Legyünk az állatoknak a barátai és sohase azok ellenségei; kényszerítő ok nélkül ne bántalmazzuk az állatokat s ha rájuk kell ütni, úgy ezt gyengéden, óvatosan tegyük; ok nélkül ne szidalmazzuk azokat, hanem bánjunk velük gyengéden, barátságosan.

Gondoskodjunk arról, hogy az istálló ablakai mindig tiszták legyenek, mert a világosság — úgy mint a növényre — az állatra is jótékony hatással van.

Tartsuk az egész istállót szárazon és tisztán, tehát ne csak a jászolt, az állást és a járdát, hanem a falakat, a plafont, az ajtókat, itató stb. edényeket, szerzőmokat, sőt saját magunkat is.

Szellőztessünk bőségesen, különösen kora reggel, mert

a friss levegő élvezete is egyik elengedhetetlen kelléke az egészségnek; ügyeljünk azonban arra, hogy különösen télen ne csináljunk az istállóban léghuzamot, mivel attól az állatok könnyen meghűlnek.

Gondoskodjunk télen arról, hogy az istálló kellő meleg legyen. Ezért tanácsos az istálló közepén egy hőmérőt felfüggeszteni (ilyet manapság már igen olcsón, 80 fillérért, 1 koronáért is lehet kapni). Olyan istállóban, a hol csak tehének, vagy ökrök vannak, 12—15 Celsius fok meleg, borjúistállóban 15—17 Celsius fok meleg legyen, beteg állat istállójában pedig annyi, a mennyit az állatorvos a betegséghez képest rendel. A megfelelően meleg istálló kellemes az állatra s a mellett takarmányt is kevesebbet fogyaszt, mint a hideg istállóban, viszont azonban a túlmeleg istálló elpuhítja, elgyengíti az állatot.

Tartsuk az állatokat tisztán; távolítsuk el, vagy takarjuk be idejekorán az ürüléket s gondoskodjunk arról is, hogy a vizeletnek jó és gyors lefolyása legyen. Tőzegalom, mint alompótlék, megkönnyíti az istálló tisztántartását, a mellett javítja az istálló levegőjét és a trágyát.

Az ürüléket még mielőtt megszáradt volna, tehát nedvesen vigyük a trágyagödörbe, ott egyenletesen terigessük szét és időnkint tapossuk vagy döngöljük le.

Gondoskodjunk arról is, hogy az állatok se túl rövidre, se túl hosszúúra ne legyenek a jászolhoz kötve, hanem úgy, hogy kényelmesen lefeküdhessenek és felkelhessenek a nélkül, hogy ebben egymást zavarnák.

Ne tőrjünk az állatokon rovarokat; pusztítsuk a legyeket, az egereket, patkányokat, nyesteket, menyéteket stb., de kiméljük a fecskéket, denevéreket és baglyokat.

Jegyezzük fel pontosan minden szükségletünket, hogy adandó alkalommal beszerezhessük azokat és hogy így egyes-más dolgokról meg ne feledkezzünk.

Idegen személyeket ne engedjünk egyedül az istállóba menni, mert ez gyakran káros következményeket von maga után.

Legyünk a világításnál óvatosak s ha tűz üt ki, csináljunk gyorsan tűzilármát és keressünk segítséget, az állatok megmentésére.

Ne csináljunk az istállóban port s azért szükség esetén seprés előtt öntözzük fel a járdát.

Gondoskodjunk megfelelő és jól fekvő háموkról és az állatok patáinak a gondozásáról.

Etetési szabályok: Ne használjunk se etetésre, se almozásra penészes takarmányt, mert a tova porló penészgombák rontják az istálló levegőjét és beteggé tesz az állatot; ezért nézzünk utána, hogy a kint felhalmozott takarmány száraz-e, nem penészes-e és nincs-e dohos szaga. Az elromlott takarmányt és a rossz almot vigyük a trágyagödörbe, vagy a komposzt-kupacra, de sohase az istállóba. Ügyeljünk ezért arra, hogy a takarmány száraz, szellős helyen legyen, ne penészedjen meg és ne legyen avas, dohos.

A répa és egyéb gumós takarmányt, még mielőtt azt elkészítenők és az állatnak adnók, a réa tapadt

földtől gondosan tisztogassuk meg s vigyázzunk, hogy szegek, apró vas-, üveg- vagy cserépdarabok ne kerüljenek a takarmány közé.

Ne etessünk soha nagyon hideg, vagy éppen dérral lepett takarmányt; az ivóvíz friss, tiszta és mintegy 8—11 Celsius fok meleg legyen. A túlságosan hideg víz egészségtelen, a meleg víz pedig elbágyasztja az állatot és kevésbé oltja a szomjat.

Fejési szabályok: Fejés előtt tisztogassuk meg a tehen tőgyét; ha a tisztogatást szárazon végezzük, úgy egy durva, de tiszta, száraz ruhával dörzsöljük le a tőgyet, a sarat pedig száraz szénával vagy fűvel; ha azonban a tőgy tisztogatásához vizet használunk, úgy a víz langyos legyen s megmosás után, még mielőtt a fejéshez hozzákezdénénk, tiszta, száraz ruhával töröljük a tőgyet szárazra.

Fejünk mindig száraz és sohase nedves kézzel; az első pár húzást ne fejjük az edénybe, hanem a földre. Gyors és mégis gyöngéd fejéssel kitünő eredményt lehet a tejmenyiségnél elérni, de nagyon sokszor az ügyetlen fejés az oka a rossz tejelésnek. A tőgyet egészen ki kell fejni, mert ha nem fejjük ki tisztán és tej marad benne, úgy a tejmirigyek működése csökken, mert nem izgatódnak, míg ellenkezőleg az izgatás a bőséges tejkiválasztásra hat. A tőgyet azért is egészen ki kell fejni, mert a tej a fejés vége felé a legtartalmasabb, a legsűrűbb, a legzsírosabb. Ha a fejő a tőgyet fejés közben — a mint azt a borjú szopás közben szokta tenni — kezeivel döfködi, az szintén a mirigyek izgatását és így bő tejkiválasztást eredményez.

A fejés óráját állapítsuk meg, azt mindig pontosan tartsuk be; csak tiszta kézzel és tiszta ruhában, vagy legalább is tiszta köténnyel ülünk a fejéshez s ha a fejést megkezdtük, akkor ne hagyjuk azt abba, hanem egyhuzamban fejjük ki a tehenet s bánjunk vele gyengéden és jól; szép szóval mindig többre megyünk, mint durvasággal.

A tejet ne az istállóban, hanem az istállón kívül öntsük be a gyűjtő edénybe s azután hűtsük azt le.

Mihez tartás betegségeknel: Gyanus viselkedésű, vagy éppen beteg állat tejet nem szabad az egészséges állat tejével összekeverni. Legyünk a szenvedő, beteg állatokkal szemben kiméletesek, türelmesek, ápoljuk azokat gondosan; ne sietessük az állatot a szülésnél s ilyenkor kettőzött éberséggel viseljük neki gondját és kerüljünk vele szemben minden durvaságot. Hideg ajtó elé, vagy nyitott ablak alá ne állítsunk olyan állatot, a melyik szülés előtt vagy után áll, hanem ellenkezőleg, óvjuk őket a léghuzamtól és a meghűléstől.

Beteg vagy gyanús állatokat külön kell etetni, itatni és fejni, sőt ha lehet, el is kell őket a többiektől teljesen különíteni, vagy legalább addig külön tartani, a míg az állatorvos erre nézve intézkedik. (—h.)

Különfélék.

Könyvismertetés. «Erdei kihágások» cím alatt Felszeghy Béla dr., vármegyei aljegyző, tb. főszolgabíró, könnyen áttekinthető formában és gyakorlati használatra feldolgozta az 1879. évi XXXI. törvénycikknek, az erdőtörvénynek az erdei kihágásokra vonatkozó részét.

A munka a legújabb időkig megjelent és érvényben levő elvi határozatokon és döntvényeken kívül a büntető és kihágási törvény ama részeit is tartalmazza, melyekre az erdei kihágásokról szóló törvényszakaszokban hivatkozás történik, a melyek tehát az erdei kihágási törvény alkalmazásánál figyelembe veendő. A könyvecskét, melyet minden szakember előnyösen használhat, minta- és példatár, valamint betűsoros tárgymutató egészítik ki.

A 112 oldalra terjedő csinos kiállítású könyv Székely és Illés könyvkereskedőnél — Ungvár — kapható; ára 1 kor. 60 fill.

Biztosítások. Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztárnak a következők biztosítottak: Bene Ferencz és Gyöngyössy József háromszékvármegyei hatósági erdőőrök a rendes tagok IV. csoportjában egyenkint három-három tagsággal; Kovács István kassai püspökségi uradalmi erdőkerülő a rendes tagok III. csoportjában kétszeres tagsággal.

Erdősítő gyermekek. Franciaországban már évekkel ezelőtt kezdték a gyermekekkel az erdőt és annak szépségeit megkedveltetni és őket az erdősítési munkálatokban kioktatni. A vogesi departementben (kerületben) 1901. év óta nem kevesebb, mint 30 egyesület alakult abból a czélből, hogy erdősítsenek és hogy az erdősítési munkálatoknál gyermekeket alkalmazzanak. Hogy ezek az egyesületek minő tevékenységet fejtenek ki, annak illusztrálására szolgáljon az, hogy ezek közül 24 egyesület rövid fennállása óta 469,000 csemete elültetésével már 76 hektár területet erdősített be. Amerikában már régóta szokásban van a «faültető nap»-ot megtartani, a mikor minden épkéz-láb ember igyekszik legalább egy facsemetét elültetni. Elképzelhetjük, hogy abban az esetben, ha minden ember csak egy csemetét ültet is el, mily óriási mennyiséget tesz az ki. A franciaországi faültető egyesületek valószínűleg az amerikaiaktól vették a példát, de mivel működésük célirányosabb, mint az amerikaiaké, ennél fogva úgy az államra, mint a közjólétre is előnyösebb és hasznosabb.

Gazdag eszkimó. Grönlandban az eszkimó vadászatból él. Ha élelmi készlete fogyatékán van, úgy leterít néhány rozmárt s ezzel mindenre szert tesz, a mire csak szüksége van; kitelik belőle az élelemhez szükséges hús, zsír és szalonna, a lámpába való olaj, továbbá a ruházat stb. (A rozmár az úszó emlősök egyik neme, mely 6—7 méter hosszúra is megnő és súlya 1000—1500 kgr.-t is elér.) Az eszkimóban a meggazdagodásra való

törekvés csekély; ez alól csak Corke-Ja nevű eszkimó képez kivételt, a kinek jelenleg már egy faháza is van, benne eszerépkályhával, asztallal és lámpával; továbbá van 10 bárkája és 4 csónakja, valamint vadászati czélokra 40 kutyája; ezek és még 6 szán képezik Corke-Ja gazdaságát. Személyzete is meglehetősen nagy, a mennyiben 25 embert alkalmaz mint vadászt, evezőst és kutya-ápolót. Raktárai barlangokban vannak s ezekben czet- és rozsmárfogak, medve- és rókabőrök, dunnalúd-pehely stb. van felhalmozva, a melyeknek értéke állítólag megközelíti a 60,000—70,000 koronát; ez oly nagy összeg, a minő még eszkimónál nem igen volt. Ez az eszkimókrözus jelenleg 62 éves és két felesége van, kiket, ha van rá alkalmá, ki is szokott eszerélni.

Időjelzés. A «Meteor» július hó 2-ik felére a következő időjelzést teszi közzé:

Július havának hátralevő változási napjai 13—14—16—22—29 és 30-ikára esnek. Ezek közül legerősebb hatásuak a 13—16 és 29-ikiek. A változó időjárás tovább tart s a 13-iki még szelet, esetleg vihart vagy zivatart hozó csapadékos jellegű változási nap, a melynek hatáskörét követőleg már rendesebb mederbe terelődik az időjárás, úgy, hogy a 16-iki változási nap már allandóbb, száraz meleg időt ígér, segíti ebben a 29 és 22-iki változási nap, míg a 29 és 30-iki ismét a hűvös csapadékos jellegét állítja vissza.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti altiszti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter úr Nemes János m. kir. főerdőort a bustyaházai erdőhivatal kerületéből — saját kérelmére — a máramaroszigeti erdőigazgatóság kerületébe helyezte át.

*

A tótsóvári m. kir. erdőhivatal főnöke Szedelényi János m. kir. erdőaltiszttel állandó nyugalomba helyezte; továbbá Szavila Ferencz m. kir. erdőort m. kir. főerdőorré, — Imrich Ede és Lojzi János I. oszt. m. kir. erdőlegényeket m. kir. erdőörökké, — Paumer Béla és Gábor László II. oszt. m. kir. erdőlegényeket, valamint Pintylli László és Turman Vilmos II. oszt. m. kir. segéderdőöröket I. oszt. m. kir. erdőlegényekké, — Borbély Andor és ifj. Balogh József napibéres erdőöröket pedig II. oszt. m. kir. segéderdőörökké nevezte ki.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címzalagon átjavított lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem kiadóhivatalunk eszközli a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú címnyomatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

M. J. Ön hat év óta áll a magyar államerdészet szolgálatában s azt kérde, vajjon kaphatna-e 3—4 évre terjedő szabadságidőt oly célból, hogy ezalatt az idő alatt az erdőri szakiskolát és a

továbbképző tanfolyamot elvégezhesse, úgy azonban, hogy a tanulmányokra fordított ideje miatt eddigi szolgálata megszakítottnak ne tekintessék. Feleletünk a következő: A szolgálati szabályok 247. §-a szerint «egy éven túl terjedő szabadságot a miniszterium csakis az esetben engedélyezhet, ha a szabadságot szabadságidejének egy éven túl terjedő tartamára, az államkincstártól nyert javadalmazásáról lemond. Az ily módon szabadságot egyén állását ugyan megtartja, de az év tartamát túlhaladó idő szolgálati idejébe be nem számítatik, a nélkül azonban, hogy az a szolgálat megszakítása gyanánt tekintetnek.» Mintán ön nem valamely betegség, vagy egyéb súlyos ok miatt fogja kérni a szabadságot, s miután másrészt a szakiskolában is valószínűleg állami költségen fog ellátást nyerni, ennél fogva előreláthatólag már szabadsága kezdetén be fogják járandóságait szüntetni. Szabadságért — természetesen felettes hivatala útján — a miniszteriumhoz kell folyamodnia, mert az 1885. évi XI. t.-cz. 9. §-ának c) pontja értelmében csak az a hosszabb tartamú szabadságidő nem tekintetik megszakításnak, a melyet a kormány engedélyez.

H. K. X. L. Forduljon valamely városi gyógyszerészhez, vagy droguistához — gyógyfűkereskedőhöz — az majd megmondja, hogy a gyűjtött kőrösbogarakért mennyi hasznot remélhet.

Drina. Sem német sem román nyelvű erdészeti zsebnaptár ajánlására nem vállalkozunk.

W. J. Erdéjének fekvését, szállítási viszonyait s a piactól való távolságát nem ismerjük, de arról sem vagyunk tájékozódva, hogy az ön által áruba bocsájtandó szilhaszonfa milyen minőségű s ennél fogva megközelítő pontossággal sem adhatunk megbízható tanácsot arra, hogy azért mit kérjen. Budapesten és közvetlen közelében a 35—45 cm. középvastagságú szilhaszonfa ára m³-kint minőség szerint 24 és 30 korona között ingadozik.

U. S. Az önök uradalmi gazdatisztjének aligha lesz joga arra, hogy önöket, felesketett erdőöröket, kiket az uradalom az erdőbirtok védelmére fogadott fel, saját háztartásában és kertjében napszámos munkák teljesítésére felhasználhassa. A fenyőfákon mutatkozó kártékony rovarok irtására irányuló munkálatokat önök tartoznak vezetni, mert a feladat az önök hivatásával, az erdővédelemmel szorosan összefügg. A kártékony rovarok pusztításának, valamint továbbterjedésüknek elmulasztása szorosabb értelemben vett erdőrendészeti áthágást nem képez ugyan, mindazonáltal az erdőtvény 14. §-a értelmében az erdőbirtokosok az erdei rovarok pusztításai, vagy azok terjedésének megakadályozására nézve az erdőrendészeti hatóságnak esetenkénti intézkedéseit végrehajtani tartoznak s ha ezt nem tennék, az intézkedő hatóság a 15. §. értelmében «a szükséges munkálatokat az erdőfelügyelő által a késedelmes erdőbirtokos költségére végrehajthatja».

Azt, hogy az ön társának lakása mellett levő, de az ön lakásától távol eső csemetekert gondozását ön, avagy az ön társa tartozik-e ellátni, azt a felettes hatóság határozza meg. Kölcsönös megállapodástól függ, hogy illetményföldjét miként művelheti s hasznosíthatja. Általános szokás, hogy az illetményföld összes termékei az illetményesnek jutnak.

B. J. A hiányzó lapok megküldése iránt intézkedtünk. Ön azt írja, hogy hajlandó volna «5 tartalommal, kissé enyelgő szó ki ejtésekkel» megírni, hogy lapunk utóbbi számainak miért nem olvashatta. Miután a leírásból ön szerint «egy kis szerű könyv lenne», ennél fogva azt tanácsoljuk, hogy fordítsa idejét hasznosabb dolgok végzésére, mert előreláthatólag nem lesz leírása közölhető.

J. J. Ha ön az erdőri szakvizsgát letette, akkor vadőri vizsgát nem kell tennie. Illés Nándor: «A vadőr» című tankönyvén kívül más tankönyvre nincs szüksége.

M. G. Ha ön nem a kincstári erdészeti orvossal gyógykezelte magát, hanem másik orvossal, úgy ezt az orvost önnek kell díjazni, mert az államtól nem tarthat igényt ingyenes gyógykezelésre. Azt se tudjuk egyébiránt, hogy az ottani kincstári erdészeti orvos köteles-e az erdészeti altiszteket és azok családtagjait ingyen gyógykezelni, mert kérdés, hogy ez a kötelezettség benne van-e az ottani orvosi szabályzatban, vagy az orvos-

sal kötött szerződésben, illetve megállapodásban. A 10 fillért a lap javára bevételtek.

P. H. Feltett kérdését alaposan áttanulmányoztam, de határozott feleletet adni nem tudok, mert ön semmiféle tüneteket nem ír le, hogy a szervezetben hol volt elváltozás, milyen volt a máj, nem voltak-e abban mértelyek, nem írja le a betegség tüneteit és azt sem írja, miről következett, hogy epebajban hullnak el, milyen színű, összeállású volt az epe? Az ön által említett bajt sokféle körülmény idézheti elő. Majd mindezekre feleljen és írja meg milyen füvekből áll a legelő és milyen a legelő, nedves, mocsaras stb. Ha ezeket tudom, akkor majd pontos felvilágosítást adhatok.

Dr. K-c.

M. J. Mi a lapot így nem küldhetjük meg; kérje meg felettes hivatalát, hogy a vonatkozó miniszteri körrendelet értelmében az ön részére is rendelje meg a lapot.

M. I. Az erdőörök nem bért, hanem fizetést kapnak; az állami költségvetésben is mindenütt fizetés szerepel. Némely helyen az erdőöröket vagy ezek özvegyeit még most is «nyugberezni» szokták; holott ez helytelen, mert az 1885. évi XI. t.-cz. csak «nyugdíjat» ismer.

T. S. A kincstári erdőörök 5 évenként emelkedő évi 700, 800, 900, 1000 K fizetést, természetbeni lakást vagy lakpénzt, 24 ürm.³ tűzifát, 3 k. h. földet, 4 K irodaátalányt és 100 K egyenruhaátalányt kapnak. A főerdőörök szintén 5 évenként emelkedő évi 1000, 1100, 1200, 1300 K fizetést, természetbeni lakást vagy lakpénzt, 36 ürm.³ tűzifát, 4 k. h. földet, 4 K irodaátalányt és 100 K egyenruhaátalányt kapnak. Ezenkívül valamennyinek joga van 2 tehenet, 1 növényékszarvasmarhát és 2 borjút, valamint 2 öreg sertést és 4 malacot, vagy 2 drb. egy éven felüli süldőt tartani, illetőleg az erre kijelölt kincstári területen szabadon legeltetni és makkoltatni.

Futóhomok. 1. A kért időre fizetésre nem tarthat igényt. 2. Az erdőlegények fizetése évi. 600 és 700 K, természetbeni lakás vagy lakpénz, 12 ürm.³ tűzifa, 60 K egyenruhaátalány, és ugyanaz a legeltetési jogosultság, a mi az erdőöröknek van. Hogy ez mennyi, azt megtalálja pár sorsal feljebb a T. S.-nek szóló üzenetben. Földilletményt az erdőlegények nem kapnak. 3. Ezüstszőrme nyulat lapunk gazdasági tanácsadó rovatvezetőjénél: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő úrnál — Kolozsvár (Ferencz József-utca 5 szám) kaphat. Forduljon levélileg hozzá.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi június hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Vizy Gyula hd. 2-40, Apatini erdőhiv. hd. 20-05, Lür István hd. 3-40, Osztrólczy Miklós hd. 12-15, Tótsóvári erdőhiv. hd. 22—, Földmiv. min. hd. 116-05, Lőrincz István hd. 9-63, Földmiv. min. hd. 42-15, Nagyenyedi adóhiv. hd. 25-53, Földmiv. min. hd. 20-55, Besztercei erdőig. hd. 27-35, Földmiv. min. könyvtára 1-80.

1 koronát fizettek: Szeleczky János, Vörös Ferencz, Zahorec Ferencz, Géberth Ferencz, Saári Mihály, Berényi Rezső.

2 koronát fizettek: Farkas István, Kocsis Lajos, Briza Bohumil, Boda Jenő, F. Szabó Mihály, Garajszky Pál, Wunder Lajos, Gudász Péter, Paulin Vilmos, Puska Pál, Gázsy Wilibald, Ptaček Rezső, Bóna Endre, Czipper Antal, Oravecz Mihály, Gacsal János, Kövesdi Sándor, Mólnos Ferencz, Csiskó Jakab, Farkeszkú Vincez, Horváth József, Nezei György, Parma János, Pölöskei József, Lengyák András, Kovács Péter, Ziegelhoffer Arnold, Engli Vilmos, Pálovits János, Jánossy László, Marián Mihály, Bálint Áron, Pócs István, Szeitler Ferencz, Bedő Ferencz, Laukovics R., Takács János.

4 koronát fizettek: Bánik György, Lochián Viktor, Vass Andor, Virasztó Károly, Kisbéri ménésbirtok, Iváncsuk János, Molnár István, Orosz Simon, Bende Mihály, Bakos Venczel, Bella János, Farkas Pál, Tomcsala János, Sütő Géza.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Állást keres hét évi gyakorlattal bíró, jól szakvizsgázott és kitűnő bizonyítványokkal rendelkező erdőőr, ki állását birtokeladás miatt hagyta el. Állását bármikor elfoglalhatja. Címe a szerkesztőségél megtudható.

26 éves, nőtlen, kiszolgált katona (szakaszvezető), a ki négy középiskolát, erdőőri szakiskolát és egy éves továbbképző tanfolyamot végzett, állást keres. Címe a szerkesztőségél megtudható.

HIRDETÉSEK

Főerdőőri állás

(2. II. 1.)

betöltendő egy nagy bakonyvidéki uradalomban.

Fizetés évi 1000 kor., marhatartás 200 kor., ruhaátalány 70 kor., 3 liter tej naponta, szabad lakás és fűtéssel egybekötve. Pályázótól megkívánatik a német nyelv tudása szóban, a magyar nyelv szóban és írásban, ki az erdőőri s vadőri szakvizsgát jó sikerrel letette, megbízható, józan, erős testalkatú egyén legyen, ki az erdei kulturákban és nagy vadakra való eserkészetben elért sikerekről legjobb bizonyítványokkal rendelkezzen. Ajánlatokat bizonyítványmásolatokkal és arcképpel «Állandó állás 2328» jelige alatt, Blockner J. hirdetőjébe Budapest, IV., Semmelweis-u. 4. kérünk.

36931.VII. A. 2. szám.

Hirdetmény.

Az orsovai, bustyaházai, tótsóvári és susáki m. kir. erdőhivatalok, a lippai, ungvári és liptóújvári főerdőhivatalok s a máramarosszigeti, lugosi és zágrábi erdőigazgatóságok egyes vadászterületein a folyó vadászati évadban lelövésre előirányzott szarvasbikák, zergék, őzbakok, medvék és vaddisznók elejtésére az illetékes erdőhivatalok, főerdőhivatalok és erdőigazgatóságoknál szóval vagy írásban teljesítendő jelentkezések sorrendje szerint a hivatalfőnökök által előre megállapítandó napokra és területekre az előírt díjak lefizetése ellenében bárczak fognak kiszolgáltatni és pedig szarvasbikákra és őzbakokra folyó év szeptember 15-ig, zergékre, vaddisznókra és medvékre pedig október 15-ig.

Bővebb felvilágosítások az említett erdőhatóságoknál szerezhetők.

Budapest, 1910. évi június 14-én.

(3.) *M. kir. földművelésügyi minister.*

Keresztetik erdőőr, azonnali belépésre, ki fenyő-erdősítési és csemetekerti munkában több évi gyakorlattal bír, írni, olvasni tud. Olyanok, kik a német nyelvet szóban bírják, előnyben részesíttetnek.

Javadalmazás: 600 K évi bér, lakás kerttel, 16 ürm.³ fa, 2 tehén tartás, kaszáló, 3 hold szántó a vágásban, lődij.

Nagym. gr. Erdődy Gyula erdőhivatala

(4.)

Vasvöröscsár.

A «Magyar Erdész»- 1905. VII/1.—1910. VII/1. füzetét jutányos áron eladja Lestyán János m. kir. főerdőr Máriaradnán.

(5.)

Pályázati hirdetmény.

Udvarhely vármegye területén állami kezelésbe vett községi és némely más erdő és kopár területek védelménél kettő (2) hatósági erdőőri és kettő (2) hatósági erdőszolgai állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Az erdőőr évi bére 450 korona, utazási átalánya 120 kor., tüzifa és legeltetési illetmény váltáság 79 kor. 20 fillér és 6 kor. irodaátalány; az erdőszolga évi bére 288 kor. és 52 kor. 80 fillér illetményváltáság.

Pályázóktól megkívántatik: a magyar állampolgárság, feddhetetlen előélet, legalább 24 éves, de 35 évesnél nem magasabb életkor, ép szellemi és testi erő, az erdőőri állásnál ezenkívül még az erdőőri szakvizsga sikeres letétele, mely adatok hiteles okmányokkal igazolandók.

Kérvények egy koronás bélyeggel ellátva és sajátkezűleg irva 1910. évi július hó 25-ig a székelyudvarhelyi m. kir. állami erdőhivatalhoz adandók be.

Elkésett kérvények figyelembe nem fognak vétetni. Székelyudvarhely, 1910. évi június hó 23-án.

(6.)

M. kir. állami erdőhivatal.

604/1910. szám.

Pályázati hirdetmény

erdőőri állásokra.

A Fogaras vármegye területén, illetve az alulirt m. kir. állami erdőhivatal kerületében a Szolg. és fegyelmi szabályok Függetléke I. 4. pontja alapján kettő (2) erdőőri állásra pályázatot hirdetek.

Az erdőőr javadalmazása: 660 korona évi bér előleges havi részletekben, 80 korona évi lakpénz, 64 korona tüzifaátalány és 60 korona legelőváltáság előleges negyedévi részletekben.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy magyar állampolgári minőségüket, feddhetlen életüket, a 24 éves életkor betöltését, az erdőőri szakvizsgálat letételét és ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett hibátlan beszélő és halló képességüket igazoló a) illetőségi iga-

zolvánnyal, b) hatósági erkölcsbizonyítványval, c) születési anyakönyvi kivonattal, d) erdőőri szakvizsgálati bizonyítványval, e) közhatalosi orvosi bizonyítványval, végül f) esetleg még szolgálati bizonyítványval felszerelt, szabályszerűen bélyegelt és Fogaras vármegye törvényhatósága erdészeti albizottságához címzett sajátkezűleg irt folyamodványukat alulirt m. kir. állami erdőhivatalnál legkésőbb f. év július hó 25-ig benyújták.

Megjegyzem végül, hogy azok a pályázók, a kik az állam nyelvének feltétlenül megkövetelt szóban és írásban való tökéletes bírásán kívül a román nyelv tudását is igazolják, előnyben részesülnek és hogy a hiányosan felszerelt, valamint az elkésve beérkező pályázati kérvényeket figyelembe nem veszem.

Fogaras, 1910 július hó 7-én.

(7.)

M. kir. állami erdőhivatal.

Pályázati hirdetmény.

A felügyeletem alá tartozó nagyterjedelmű vadászterületen, hol főleg a siketfajd- és szarvasvadászatra lesz súly fektetve, két új vadőri állás lesz rendszerezítve, melyekre ezennel pályázatot hirdetek.

Javadalmazás: kezdőfizetés havi 80 korona. Évente két teljes egyenruha téli kabáttal s két pár cipővel. Szabad lakás. Tüzifa házhoz szállítva. Magas lődijak.

Feltételek: A tót nyelv bírása megkívántatik. Előnyben részesülnek oly nőtlen fiatal emberek, kik a német nyelvet is beszélnek. Az arcképpel és eredeti okmányokkal felszerelt folyamodványok, melyekben a képesítés és eddigi alkalmazás igazolandó, alulírotthoz terjesztendők be.

A két állás azonnal, de legkésőbb szeptember hó 1-én foglalandó el.

Szepesvéghegy, 1910 július 9.

(8.)

Janoviczky Béla, főerdész.

Uri ruhák készítéséhez való jó brünni posztót

legjutányosabb gyári áron szállít

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállítói.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.

Dús mintagyűjtemény megtekintésre bérmentve.

(I. VI. 4.)

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.